

психіатричної допомоги у примусовому порядку з одночасним викликом представника психіатричного закладу, до якого має бути поміщено цю особу для передання. За чинним законодавством державний виконавець може в разі неявки боржника без поважних причин виносити постанову про його привід через органи Національної поліції.

3. З метою забезпечення прав особи, щодо якої застосовується примусова госпіталізація, у разі якщо Суд задовольнить заяву такої особи чи її законного представника про припинення госпіталізації, рішення суду повинно містити також пряме розпорядження про необхідність виписки пацієнта з психіатричного стаціонару.

Список використаних джерел:

1. Ляшенко Р. О. Судове рішення та виконавчий лист як виконавчі документи: їх співвідношення та проблеми виконання / Руслан Олегович Ляшенко // Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України. – 2012. – № 4. – С. 83-86.

2. Сергієнко Н. А. Взаємодія судів із органами державної виконавчої служби при виконанні судових рішень у цивільних справах в Україні [Текст] : автореферат дис. канд. юрид. наук : 12.00.03 / Н. А. Сергієнко ; Нац. акад. наук України, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького. Київ : [б. и.], 2015. – 18 с.

3. Фурса С. Я. Окреме провадження в цивільному процесі України. – К. : Поліграфічний Центр Київського університету імені Тараса Шевченка, 1999. – С. 148-174.

4. Ухвала Крюківський районний суд м. Кременчука Полтавської області від 24 січня 2014 року по справі № 537/202/14-ц [Електронний ресурс] // Єдиний державний реєстр судових рішень. – Режим доступу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/42251081>

Калініна А.С.

студентка,

Національний університет «Одеська юридична академія»

ЕВТАНАЗІЯ: ВБИВСТВО, ДОЗВОЛЕНЕ ЗАКОНОДАВСТВОМ, ЧИ УЗАКОНЕНА МОЖЛИВІСТЬ ОСОБИ ОБИРАТИ МІЖ ЖИТТЯМ ТА СМЕРТЮ?

Головним, фундаментальним правом людини є право на життя. Саме воно гарантується ст. 27 Конституції України: «кожна людина має невід'ємне право на життя». Право на життя закріплене також і в п. 1 та 2 ст. 281 Цивільного кодексу України: «Фізична особа має невід'ємне право на життя. Фізична особа не може бути позбавлена життя.» Але

зважаючи на сучасну ситуацію в світі все більше питань викликає легалізація на законодавчому рівні такого явища як евтаназія.

Проблемі евтаназії присвячені роботи різних вчених. Зокрема кримінально-правові аспекти евтаназії розглядали С. Бородін, В. Глушков, Н. Крилова та ін. Т. Вергелес, О. Іванюшкін, Ю. Крелін, В. Селіванов та інші дослідники приділили свою увагу дослідженню підстав легалізації евтаназії. Серед вчених-цивілістів проблемами евтаназії цікавилися М.М. Мікуліна, Г.В. Анікіна та інші.

Щодо самого терміна «евтаназія», то він був вперше використаний англійцем Ф. Беконом у праці «Про гідність та примноження наук» у 1605 р. Вживаючи його філософ мав на увазі легку і безболісну смерть. Але сама проблема евтаназії здобула міжнародного значення лише у XIX-XX ст., коли у 1987 році в Іспанії 39 Всесвітня медична асамблея прийняла Декларацію про евтаназію.

Вчені виділяють декілька різновидів евтаназії: активну та пасивну, примусову та добровільну. Активна евтаназія, або як часто її називають «метод наповненого шприца», передбачає вчинення певних дій, які тягнуть за собою настання смерті безнадійно хворої людини. До неї, в свою чергу, також відносять суїцид, який був вчинений за допомогою іншої особи – *assisted suicide*. Пасивна евтаназія полягає в тому, що хворому, на його прохання, припиняють надавати медичну допомогу, внаслідок цього пацієнт помирає. Добровільна евтаназія на відміну від примусової характеризується тим, що хворий, усвідомлюючи наслідки свого вчинку, дає згоду на позбавлення себе життя.

Розглядаючи моральний та юридичний аспект евтаназії, вченими було сформульовано термін «право на смерть». Але на відміну від права на життя, яке гарантується законодавством, жоден нормативний акт не передбачає можливості існування права на смерть. До сих пір точаться суперечки щодо узаконення евтаназії і на даний момент існують найрізноманітніші думки щодо цього: від повного несприйняття евтаназії до її абсолютної підтримки, як явища необхідного на даний час.

Досліджуючи питання евтаназії неможливо оминати увагою думку Ю. Павлової, яка говорила, що аналіз категорії «евтаназія» для юриста не може обмежуватися значенням «легка, безболісна смерть»; тут важливе значення має те, що така смерть відповідає внутрішній волі й волевиявленню помираючого (його родичів) і відбувається за допомоги медичного працівника [1].

Але все ж таки залишається відкритим питання: чи можемо ми вважати згоду на евтаназію особистим немайновим правом фізичної особи?

М.Н. Малєїна висловила думку, що найвищою цінністю є реальне благо людини. Не кожен має сили лежати паралізованим, обходитися без сторонньої допомоги, відчувати постійний та нестерпний біль; не у всіх однакове уявлення про якісні параметри життя [2, ст.58.].

Неможливо не погодитися з думками Дж. Рейгелса та А. Малиновського, які говорили, що застосування евтаназії є чітким забезпеченням права людини на свободу та права на повагу гідності. Даний хід думок ми можемо спостерігати й у «Маніфесті евтаназії», який був оприлюднений групою лауреатів Нобелівської премії у 1974 році. Саме в ньому було влучно висвітлено думку щодо доцільності легалізації евтаназії як складової права людини на повагу гідності: «Було б жорстоко і по-варварськи вимагати, щоб людина продовжувала жити всупереч своїй волі, коли її життя втратило уже будь-яку гідність, красу, сенс і перспективу на майбутнє. Марне страждання – це зло, якого усе цивілізоване суспільство повинне старатися ігнорувати. Кожен індивід має право гідно жити і гідно померти». Цієї ж думки дотримується і Ю.А. Дмитрієв: «заборона евтаназії є неконституційним актом, який суперечить принципу забезпечення людської гідності (ст. 28 Конституції України передбачає, що кожен має право на повагу до його гідності). Неможливо діяти виключно в інтересах хворого, який благає про смерть, відмовляючи йому в цьому. Очевидно, що питання про введення евтаназії, як і будь-яке інше етичне питання, повинні перш за все вирішити самі громадяни, а потім вже законодавець, як це і прийнято в більшості цивілізованих країнах світу» [3, с. 57].

Аналізуючи законодавство України варто наголосити на тому, що у ч. 4 ст. 281 Цивільного кодексу прописано чітку заборону активної евтаназії – задоволення прохання фізичної особи про припинення її життя. У ст. 52 Основ законодавства України про охорону здоров'я чітко зазначено, що медичним працівникам забороняється здійснення евтаназії – навмисного прискорення смерті або умертвіння невиліковно хворого з метою припинення його страждань.

У ст. 284 Цивільного кодексу України зазначено, що надання медичної допомоги фізичній особі, яка досягла 14 років, провадиться за її згодою. Законодавець також говорить, що повнолітня дієздатна особа, яка усвідомлює значення своїх дій і може керувати ними, має право відмовитися від лікування. Але в цій же статті Цивільного кодексу вказано, що у невідкладних випадках, за наявності реальної загрози життю фізичної особи, медична допомога надається без згоди фізичної особи або її батьків (усиновлювачів), опікуна, піклувальника. Зважаючи на це, можемо зробити висновок, що фактично ч. 5 ст. 284 Цивільного кодексу України законодавець забороняє пасивну евтаназію. В той же час в ст. 43 Основ законодавства України про охорону здоров'я вказано, що «згода пацієнта чи його законного представника на медичне втручання не потрібна лише у разі наявності ознак прямої загрози життю пацієнта за умови неможливості отримання з об'єктивних причин згоди на таке втручання від самого пацієнта чи його законних представників.

Якщо відсутність згоди може призвести до тяжких для пацієнта наслідків, лікар зобов'язаний йому це пояснити. Якщо і після цього пацієнт відмовляється від лікування, лікар має право взяти від нього письмове підтвердження, а при неможливості його одержання – засвідчити відмову відповідним актом у присутності свідків.

Пацієнт, який набув повної цивільної дієздатності і усвідомлює значення своїх дій та може керувати ними, має право відмовитися від лікування».

Роблячи висновок на основі цієї статті деякі вчені говорять про наявність і в Україні дозволеної пасивної евтаназії. Але це не зовсім так, адже пасивна евтаназія потребує поєднання індивідуальної свободи однієї людини та обов'язку іншої.

Підсумовуючи вище зазначене, можемо зробити висновок, що право на евтаназію за своїм внутрішнім наповненням та призначенням є особистим немайновим правом фізичної особи. Саме тому держава не може позбавляти людину його реалізації.

Актуальним залишається питання щодо легалізації евтаназії та прийняття відповідного закону, який би її регулював. Тут є влучною думка О. Свиридова, який пишучи про евтаназію в Російській Федерації зазначив: «Многие боятся, что принятие закона об эвтаназии в нашей стране невозможно, поскольку у нас очень слабы привычки соблюдения законов и очень большой опыт их умелого и корыстного нарушения» [4].

Отже, можемо дійти висновку, що сьогодні, з огляду на світовий і вітчизняний досвід країн, які легалізували евтаназію (Нідерланди, Франція тощо), можемо стверджувати про доцільність її узаконення і в Україні. Адже розв'язання цієї проблеми полегшить смерть багатьох хворих, які останні роки перебувають у лікарнях у так званому «проміжному стані» – між життям і смертю. Ці люди не мають вибору, вони приречені на повільну і болісну смерть, що є прямим порушенням конституційного права людини на гідність та свободу, а також фактично в цих ситуаціях не дотримується принцип гуманності та справедливості.

Список використаних джерел:

1. Павлова Ю.В. Проблемы эвтаназии в праве // Здравый смысл. – 2005. – № 3(36). – <http://razumru.ru/humanism/journal/36/pavlova.htm>
2. Малейна М.Н. О праве на жизнь // Советское государство и право. – 1992. – № 2. – Ст. 58.
3. Дмитриев Ю.А. Право человека на достойную жизнь как конституционно-правовая категория / Ю.А. Дмитриев // Конституционный строй России. – М., 1996. – Вып. III. – С. 54–62.
4. Свиридов А. Эвтаназия: Плохая жизнь? Хорошая смерть? // Ведомости. – 2008. – № 33.